

7737

శ్రీరస్తు.

ఉద్యానము

(నిర్వచనము)

రచయిత :

చల్లా పిచ్చయ్యశాస్త్రి.

33

ముద్రాపయిత :

ముల్లవూడి తిమ్మరాజుగారు,

ప్రజనరపు యెప్పేట జమీందారుగారు.

కాపీరిటు.

.....
పటాభిరామా ప్రెస్, ఏలూరు.

ఆగష్టు 1988—1000 కాపీలు.
.....

ముద్రాపయిత్యవంశావళి.

గీ॥ శ్రీలఁ బెంపొంది యశమునఁ ♦ జెన్నమిగిలి

ధనకనకవస్తు వాహనా ♦ ఏనుపమాన . . .

పిభవసాయుక్తమయి భవి ♦ వెలయు “ముళ్ళి

పూడి” నాశంబు హరి కృపా ♦ పూర్ణమగుచు.

శా. అందువాల్ని ధజుఁడ్రాసట్టలుదయఁ ♦ బందెజగి ద్విశ్రుతా

స్థం దాఖండ యశో విశాలుడయి గొ ♦ పుగాంచె న

ద్బృందమా

కందంబై “పెదబాపయా”ఖ్య గుణి “అ ♦ క్కాయమ్మ”

యధాంగియై

చందుఁ వెన్నెలవోలె రక్తిమెయిని ♦ చ్చల్ గూడి

సేవిపఁగాఁ.

ప. కలిగెఁ వారికిఁగొటి నోముఫలమై ♦ కన్నుడువై పండువె

న్నెలచందంబున నెల్లవారలకుని ♦ చెఁ బెంచె నాహద

ముఁ

గలితఁగొకుడు “తిమ్మనా”ఖ్యుడను ర ♦ క్త సాధ్వ“నా

శాలమఁ

వలపుల్ చూఱనిచ్చి పట్టెఁ గరముఁ ♦ మశంబు శో

భిల్లఁగాఁ

నీ. వారల కుదయించె ♦ శీరుఁ డుదారుండు

వేంకటరాయనా ♦ మాంకితుండు

పతిదేవతా మణి ♦ భవ్య “లక్ష్మాయమ్మ”

జేపట్టి రహిమహా ♦ శ్రీ యెసంగ

గోదానది పావ ♦ నోదక సంపద

కేదారముల పెంపు ♦ గీలుకొలిపె

ఉండ్రాడవర మహీ ♦ శుండయి నలుచెసల్

* సాంద్ర్యశో జ్యోత్స్న ♦ జాలుకొలిపె

గీ. బాధనప్రేమలత కాల ♦ వాల మనఁగ

బీదసాదలకున్ గల్పు ♦ నృక్షమనఁగ

న్యాయదృష్టికి దివ్యాంజ ♦ సంబసంగఁ

విబుధ వినుతికిఁ బాత్రమై ♦ వెలయుచుండు.

క. నీ నిర్వృత కుదయించెన్

స్త్రీరమణుని కృపను సుగుణ ♦ శేవధి బుధబృం

దారక వసుధా గతము

దారమనఁగ “తిమ్మరాజు” ధన్యుఁడు ఘనతన్.

నీ. వ్యవహారమం దే న ♦ బద్ధమాడఁడటన్న

సత్యసంధత వేతె ♦ చాటవలెనె!

విద్యత్కవుల గోష్ఠి ♦ విహరించు నతడన్న
భాషాదరము వేతె ♦ పలుకవలెనె!

శ్రీ రామచంద్రా భ ♦ జించు చుండునటన్న
దేవభక్తినివేతె ♦ తెలుప వలెనె!

కాలమ్ము వ్యర్థమ్ము ♦ గాఢోయడటన్న
సమయస్ఫురణ వేతె ♦ చాటవలెనె

గీ. శాంతికి నిధాన మఖిల హృ ♦ దంతరాళ

భావ్యభవ్యగుణుండు స ♦ ద్వైరనుండు

శ్రియతుండోప్ప శ్రి ♦ “కమలాయతాక్షి”

సతి సిరుల్ గూర్ప “తిమ్మరా ♦ జ ప్రభుండు.”

శ్రీ రస్తు.

ఉద్యానము.

(నిర్వచనము)

శా. శ్రీరాసుల్ వెలయించుకాలువలతోఁ జెన్నందుకృష్ణానదీ
వారిఁ మజ్జనమాడి, శైలశిఖరా ♦ వాసన్ దివ్యద్భికరా
కారణ క్త జనావనం గనక దు ♦ ర్గంగొల్చి తత్తేత్రయా
త్రారంభంబునుపక్రమించిచనుచోఁ నందొక్కచోఁ గ్రొత్తయై.

గీ. ఆంతరంగికశుద్ధి బ ♦ యల్పదంగఁ
జేయుక్రమమునఁ దెల్లనై ♦ చెలువుమిగుల
నాకసంబాను సుకవులఁ ♦ యశమనంగఁ
గానఁబడెనొక్క మేడ శృం ♦ గములతోడ.

గీ. ప్రక్కలను ముందువెన్కలఁ ♦ జిక్కనైన
సందడుల కింతయేనియు ♦ సరకుఁగొనక
పువ్వునందేటివోలె తివ్ ♦ తివ్వమనుచు
సూటినామేడమీఁద నా ♦ చూపువొలె.

క. చొచ్చెడివారల వేగము
వచ్చెడువారిట్టులనుచు ♦ వక్కాణింప

మెచ్చునకియ్యది మెచ్చని
చొచ్చితి లోపలికిఁ జూడ్కి • సూడిదగాఁగఁ.

క. కొక్కొలుమెలుగు మాడ్కిఁ ద
భుక్కుని యొకతేజుజిగి బె • భుక్కు నిగనిగతో
దృక్కుదనియించె వాణికి
నిక్కుపుఁ బ్రప త్తినిడ్డ • నివ్వొలియనన్.

ఉ. అంతటసంతసంబు నెల • వైయొకకొంత చరించితఁ దద
భ్యంతరసీమలందు నెదురయ్యె మణీమయసాలభంజకల్
మితగఁ బల్కినట్లకడు • వేడ్కగరంబులు చాచినట్ల వి
భ్రాంతియొకింతయేనిఁ గనుపట్టకదిట్టతనంబుఁ జూపుచున్.

ఆ. అదటఁగొంత దవ్వరుగ • నదృశ్యమై యొకసీమతోఁచె! న
చోదనరారునంతరముఁచొప్పదియెంతయొ! గ్రంథదేశముల్
పోదియొసర్చె! భావపుర • ముల్ తవణ్లై! రసప్రవాహముల్
పాదయినట్టి స్థాయిగిరిఁప్రక్కలఁ బొలుచునుండ నిండుగన్.

క. కవితోద్యానం బొక్కటి
దవులం గెప్పట్టునందు • దళిదుత్పలముల్
నవచంపకములు మివులర
హివహిన్ నలపించె హాయి • యెలవయ్యెరలన్.

౧. మత్తకోకిలగాన • మాధురి చెవికెక్కె;
నలినలితేట గీ • తులు రహించె;

మేఘవిస్ఫుర్జిత ధీశ్రీఘనత్వం బాష్పై;
 వనమయూరము తాండ ధీ వమురచించె;
 మాలినీగణము లు ధీ య్యాలలూఁగఁ దొడఁగె;
 మలయజ పాదపం ధీ బులు తనరై;
 దృఢలయగ్రాహిగా ధీ తృచయంబు చెన్నొందె;
 సాధ్వీమత్సల ధీ జాడతోఁచె;

గీ. బూఁచె నంబురుహంబులు ధీ పాలిచె బృథ్వి
 సరస సంచారయోగ్యయై; ధీ జాలుకొనియె
 మంతుగొన్న వసంతది ధీ నాంతవేళఁ
 జెలువమందుఁ దనుద్యాన ధీ సీమయందు.

క. కొండలు వాగ్భ్రహ్మలటన్
 గందాహారులయి యొప్పి ధీ కదలక సతమా
 సంపంబునఁ దోఁగుచుఁగ
 స్వీదొనరించిరి తదీయ ధీ విలసన మసదో!

౪. మనుసంశోదిత మౌక్షికంబుఁగవిరాఘ్నాదారముద్యత్కళా
 ఖనిచాళుక్య శిరోవిభూష సుగుణ ధీ గ్రాహిప్రధానుడుసా
 ధన సౌహన్నుఁడు విష్ణువర్ధనుఁడు విద్యామూర్తి శ్రీరాజరా
 జసరేద్రుండుఁకచోఁగనంబడెయశఃస్సాధాగ్రభాగంబునన్.

సీ. రత్నంబులెన్నియో ధీ రాశిబోయుచునున్నఁ
 గవిపద్యరత్నంబ ధీ కాంక్ష నెఱపు;

సాధంబులెన్నియో ♦ చలువలీనుచునున్న
 భావసాధంబులో ♦ పలన నిలుచు;
 దీర్ఘకలెన్నియో ♦ దృష్టిలాగుచునున్న
 నసరసంబులయంద ♦ నాటుమనసు;
 హారంబులెన్నియో ♦ యక్కుననెలకొన్న
 గుణహారముల యంద ♦ కోర్కెవెట్టు;

గీ. అతడలంతియొక్కొ ♦ యవిధినేగినదన
 తరుణీనైన నొడిసి ♦ తఱుగువాడు
 విష్ణువర్ధనుండు ♦ వేగిదేశపు రాణ్డా
 హేంద్రపుర వరంబు ♦ నేలువాడు.

—♦ న న్న య శ్చ ట్టు. ♦—

క. ఆరాజర్షి కుఱ గట
 ధీరుడు బ్రహ్మ యొకడు ♦ తేతాగ్నులతోఁ
 జేరువ గుములై శిష్యులు
 తోరంబుగఁ గొల్పఁదోఁచె ♦ దుహితుఁడుపోలెన్.

గీ. జన్మము తరింప నమ్మహా ♦ శయునిఁ గుశప
 విశ్రయనిఁ గనుంగొని ♦ విమల భావ
 పుష్పముచ భక్తి నర్పించి ♦ మోల నున్న
 శిష్య సంఘమ్ము కృతముఁ జ ♦ ర్పించుచుండ.

. ఒకతఱి వేద పాఠములుఁ నొక్కతఱి స్మృతిశాస్త్రపాఠముల్
ప్రకటముగాను జెప్పుచునుఁ బ్రక్క-లగంటములాదియున్న లే
ఖకులను వ్రాయుఁడియనుచు ♦ గట్టుముఁజెప్పుచుఁగొంతసే
పుకా

వ్యకళలఁ బొగ్గివచ్చుచునుఁ సబ్రముసూపె శతావధానియై.

గీ. అమ్మనీదేవు నిలువేలు ♦ పట్టు లరయు
వాఁడు మోలినను గొల్పున్న ♦ షోడు నన్న
పార్య! వాగనుశాస్త్ర! ను ♦ దంకితముగ
బాచమా మ్నాయమాధోక్తి ♦ బల్కు-మనియె.

ఉ. దానికిమెచ్చి యాధ్రుకవి ♦ తాజనకుండు సుదర్శనుండు వి
ద్యానిధి వల్లెయంచుదనఁ యంతటివాఁడొకరుండు చెల్వొదో
జై నడువంగ భారతము ♦ నప్పుడరణ్యము దాకజెప్పెవా
చానవనీర జోదితర ♦ సప్రసర ప్రకటాశుధారలన్.

ఉ. చూడక కాదుమూలమునుఁ జూచియెఱుంగక కాదయర్థమున్
బ్రోడయతుండుభాష కెఱుఁముద్దగునోయటు వ్రాసెనేర్పునన్
వాడలవాడలన్ సుకవి ♦ వల్లభులాభ్యుఁ డితిండయంచుఁ బే
ర్వాడఁద్రలిగ వాఙ్మయముఁ బాగుగఁగట్టడఁజేసెవ్యాకృతిన్.

ఉ. ఆయనఘుండువాఙ్మయరహస్యములన్ గనువాఁడుభారతా
మ్నాయమునంచు నిమిస స ♦ మగ్రకళాకవితా ప్రదర్శితా

శ్వాయతనూత్నమార్గములఁబయదముచందము తోఁచునంతనేః
హాయికి హాయివుట్టునన ♦ నొదలఱూపరె సభ్యులుబ్బుచన్.

గీ. లేదుకాతన్య మింతయుఁ ♦ బాదపూర

ణార్థమొకయక్కరమ్ము వా ♦ కృమునఁ బడదు;

తావులకుఁ బొందువడని శ ♦ బ్దములు చొరవు;

నన్నపార్థుని కావ్య సం ♦ ధానమందు.

౨. పొంపగ నందునాచును బ్ర ♦ మోనపవీత మిల్లిందగీతికా
తుండిలరాజ హంసముఖి ♦ తోయవిహంగ నినాదమేదురా
నందద సుందరాంబుజ వ ♦ నస్రచయాగత మందమారుతా
మందగుణత్రయోచిత స♦మాసములన్నలకొల్పెమెల్పునన్.

—♦ అక్కన సోమయాజి ♦—

క. అటఁగదలిచనఁగ నందున్

స్ఫుటభావ పరీమళంబు ♦ నొప్పడఁగ శ్రవః

పుటపేయధ్వని యెగుప,ని

కటమున నొకయాశ్రమమ్ము ♦ కన్విందయ్యెన్.

౩. గళమునం దాల్పు కొనునది ♦ కౌస్తుభంబా !

కఱకుటెముకల దండయో! ♦ కమిచి మ్రింగ

నీకురుచి కాలకూటమో! ♦ లేక నంద

పత్నిచనుఁబాలొ తెలుపుమో ♦ ప్రభువ! యనుచు..

హరిహర నాథాత్మకమగు

పరమాత్మ సభేదవృత్తి ♦ భావించుచు సు

బరమున నెలకొనిన కపి

శ్వరు యజ్ఞేశ్వరునిఁ గొల్చు ♦ వానింగంటికి.

కాంచికృతార్థతం బొరసి ♦ గాఢసుగంధవ దాఙ్గహోమధూ

మాంచితమైన కన్నుకెడ ♦ లారయ లేమినొకింతసేపు గు

ర్తించుట కోవనైతిసవ ♦ రించుచుఁ గేల్లవదోయిలించుచున్

సంచుననొక్కకొందఱు క ♦ నంబడి రిగ్గడలన్ నృపాలకుల్.

గీ. వారుకొందఱు గణపతీ ♦ శ్వరులు, కొంద

ఱరయ నెల్లూరు మండలే ♦ శ్వరులు, మనుమ

సిద్ధిరాజులు ననితోచె ♦ జిత్రమునకుఁ

దక్కొరులు సోదరులు సుహృ ♦ ద్వరులు కవులు.

క. క్రొత్తలు నిగనిగ లొగిదఱు

కొత్తఁగ నా సోమయాజి ♦ కోవిదు చెంతన్

జిత్రువుఁ జేసె నన్నుం

గత్తియు గంటంబు వాడి ♦ గల కొనమొనలన్.

క. శ్రీరమణుని యాటవ యవ

తారంబపు డాత్మదోచె ♦ దత్కవిగోష్ఠిన్

జేరుడు నొకఫలకముపై

పైరేఖలు తీర్చివ్రాయఁ ♦ బడినది వెలసెన్.

సీ. ఏకశిలానగ ♦ రీశ్వరుండౌ గణ

పతిరాజు సభఁ బేరుఁవడసినాఁడు;

బుద్ధివృత్తుల నూఁగు ♦ బౌద్ధులఁ బెక్కఁడ్ర

మించివాదమున ఖం ♦ డించినాఁడు;

మాన్యుర పాలైన ♦ మనుమ సిద్ధిశుఁగ్ర)

మృత రాజ్యమిప్పించి ♦ మనిచినాఁడు;

కవులు మొక్కులు వెట్ట ♦ గడుఁగ్రొత్త క్రొత్తగా

తీవిశిల్పముఁ బ్రక ♦ టించినాఁడు;

గీ. చతురుఁ డంతర్ముఖుఁడు చతు ♦ షష్టికళల

నారితేఱిన వాఁడఖిలాత్మ వేది

వ్రాసె నిర్వచనోత్తర ♦ రామచరిత

శేముషీరాజ తిక్కన♦ సోమయాజి.

క. అనియున్నది తచ్చాసన

మున; దానిం జదివివేడ్క ♦ మొలతేరఁగఁ జ

క్కని యల్లికగల యక్కవి

ఘనాశ్రమము పొలుపు మరలఁ ♦ గనుగొంటి నటన్.

గీ. కానబడెనందు నొకవితే ♦ ఖకుఁడుఁ చేత

నాకుగంటము కల; వెవ్వ ♦ డాతఁ డనిన

నాశుభారలఁ బత్రమ్ము ♦ నాదు నించు

నట్టి కుమ్మరి గురునాథుఁ ♦ డనిరి పిదప.

ఆ. వింటి భారతులు ♦ నీను వినుగాఁ:

బరగినే విరాట ♦ పర్వమాది

గాసమగ్రముగను ♦ గవులు కేతన ముఖ్య

లచటివారు హాయి ♦ హాయి యనగ.

ఆ. ప్రభువు వాక్కుకీతి ♦ దొడ్డిమైమున్నది;

సంగ్రహముగైకి ♦ చాలగలదు.

వచనరచన నొడువ ♦ వలనుగా; నాచితి

బ్రౌణములు నిలిప ♦ భారతమున.

గీ. నాయకోదాత్తతరుజీన ♦ సాబునోసె;

పాతములు నెట్టెనుటచుట్టి ♦ పడరచించె;

చిత్తవృత్తుల జిక్కించె ♦ జిత్తరువుల;

వృత్తముల రసాభ్యుచితసం ♦ పత్తి నడవె.

మ. నవలాలీలు నాటకములగతుల్ ♦ నానాసచోభేదముల్

వివరించె; బ్రతిభావిశేషమును నిశ్చేలంబుగాఁ జూపె;దా

గవిమాత్రుండొకొ? నోమయాజి! నవతా ♦ కండ్లుబు,

స్వాతంత్ర్యమూ

ర్తి, వదాన్యప్రముఖుడు దిగ్విదిత కీ ♦ స్ఫూర్తి నిక్క

బుగ్గ.

—♦ నా చ న సో ము ం డు . ♦—

క. అది కడచి చనగ సమ్మద
మొదలించె; మహాకక్కుయాశ్ర ♦ మోపాంత; మ్మొ
దుండనరు కవియున్ యజ్ఞను
గదియు నెఱినినించు మీచు ♦ గానూహలలో.

గీ. వినిచె నుత్తర హరివంశ ♦ మెనసియున్న
వాగు నాచనసోముని ♦ పద్యమమృత
మండల మటాచుఁ బాడన ♦ మృహితుఁ గొలిచి
మోద నొకకొంత దవ్వుగఁ ♦ మీచునంత.

—♦ ఎ థా పు గ్గ ం . ♦—

సీ. చేగంకణము గట్టి ♦ శ్రీతజనావనదీక్ష
ననిశం బనుష్ఠించు ♦ నట్టిదాత
అఖిల దిక్కులను జ ♦ యధ్వజంబులు నిల్పి
యద్దకి పురమేలు ♦ నట్టినేత
వీరుల తలలు ద్రి ♦ ప్పించు మల్లారెడ్డి
గాదితోడుగాఁ ♦ గలుగుజేత
ఏకపక్షీ వ్రతుం ♦ డై కాటెఱుంగని
భవ్యతేజుబునఁ ♦ బరంగుత్రాత

గీ. సప్తసంతానము లొనర్చి ♦ శాంతిగలిగి
యీశ్వరారాధనంబున ♦ నెనంగువాడు

పల్లవాదిత్య బిరుదవి ♦ భ్రాజతుఁడు
వేమ భూమివరుండు క ♦ నివ్వందొనర్చె.

గీ. తెప్పపాటుల మఱచిన ♦ దృష్టిదనివి
వోవఁ గాంచి యావేమప్ప ♦ ధీనరేణ్యు
సరస సరసప్రబంధ సం ♦ చయము గేలఁ
బట్టినిలిచిన యొక కవి ♦ వరునిఁ గంటి.

క. చక్కని ముత్యములవలె
నక్కరములు తీర్చికూర్చి ♦ నటులున్నవి యం
దొక్కటి నృహరిపురాణ
మొక్క భారతము శేష ♦ మొగిఁగనఁ బడియె.

క. మూడవ గ్రంథము నామము
జాడయుఁ గనుమాడ యేడు ♦ సంభ్రమమున నా
వేడిన హరినామము కృతి
నేడియ్యెడవినుచు మయ్య ♦ నెఱిప్రగడకవి!

మ. అన డన్ వె ట నెశంభుదాసుఁడునుని ♦ త్యాగదసంఘాయభా
వనిరూఢిన్ నెలకొన్న కృష్ణచరిత్ర ♦ వాగ్రూపమున్ దారచి
చిన దానిన్ వినిపించె; భూపతియు ని ♦ శ్చేష్టాత్ముడై
మొక్కనన్
వినియెన్ ధన్యుడ ధన్యుడన్ బ్రథతుండన్ ♦ విన్నాణి
నంచెన్నుచున్.

గీ. యవ్వనము మెచ్చుకొనుచుఁదా ♦ నల్ల నల్ల
 నరుగుదెంచెడు నొకవీర ♦ పురుషుఁ గంటి
 ధుర్యసాహిణి బిరుదాంకి ♦ తుండతండు
 కొంతవడి కొక్కయాశ్రమ ♦ ప్రాంత మొలసె.

గీ. అదున హుళిక్కి భాస్కరుం ♦ డాత్యజుండు
 మల్లికార్జున భట్టు గు ♦ ణోల్లసితుండు
 రుద్రదేవుండు శిష్యుఁడా ♦ రూఢబుద్ధి
 నెచ్చెలియు నయ్యలార్యుండు ♦ నిండి కొలువ.

మ. కొలువై వేడ్కనువానికిఁ వినిచెబల్కుల్ తేనెలూరింపఁగా
 దెలుగుఁ మూలమెఱింగి కూర్చినరసా ♦ భిక్షరామచారిత్రముఁ
 చెలిపెన్ సుగ్రహశక్తికొల్పె స్ఫుట ర ♦ క్తిందేట తెల్లంబుగా
 గెలనశ్రోతలు మేలుమేలనుచునం ♦ గీకారముంజూపఁగన్.

ఆ. కన్న భూమివరులఁ ♦ గమనీయ రూపంబు
 విన్నకవుల మధుర ♦ విశ్రుతములు
 వాక్కులోలి మదిని ♦ బల్లరు దలఁచుచు
 దోట నేగుచుండ ♦ దూఁగియొకట.

— ♦ శ్రీ నా ణ ఁ ఁ డు . —

సీ. ముత్యాలశాలలో ♦ నిత్యముఁ గవి గోష్ఠి
 నేపారు దక్షిణా ♦ ధీశ్వరుండుఁ

గదలిన కస్తూరి ♦ గమగమల్ వలపించు
 సాంపరాయని తెల్లు ♦ జన విభుండు
 నమరిన తనయాఖ్య ♦ సార్థకంబుగ మన్న
 సర్వజ్ఞ సింగన ♦ క్షౌవరుండు
 గుటిల శాత్రవకోటి ♦ గుండె గాలంబులు
 పేరు గాంచిన కొండ ♦ వీటి జేడు

గీ. వేత్రహస్తులు తోవ జా ♦ పింప ముందు
 నీవి జనుచున్న వారిలా ♦ పూపుదోట
 బిజిడివారల నడిగి వేర్వేలవారి
 వెల్ల గొడుగుల నీడనే ♦ వెడలి నడవ.

క. ఒక చక్కని యాశ్రమ భూ
 మి కనులవిందయ్యెనందు ♦ మెలకువ జనియే
 లిక లోగి గూర్చుండిరి వీ
 రికి ముందే యుండిరచట ♦ నృపసచివనరుల్.

నీ. కాశికాఖండంబు ♦ కవిత తీర్పగుసంచు
 వీరభద్రారెడ్డి ♦ పేరుకొనంగ;
 భీమఖండము జిగి ♦ బిగువెందు గనమంచు
 సన్న మంత్రీశ్వరు ♦ డలరి కొలువ
 శృంగారనైషధ ♦ శ్రీ కూర్పు నేర్పంచు
 మామిడిసింగన ♦ మంత్ర పొగడ

హరవిలాసముకైత ♦ హరువు మేల్కురువంచు
ననచిడేవయ తిప్ప ♦ యధిపుడొడఁ

గీ. గొలుచు శారద నిర్మల్య ♦ కుంకుమబు
దహరమునఁ దాల్చి, నవకవి ♦ తా ప్రభుత్వ
సార్వభౌముండు జరిబుగఁ ♦ శాటిఁ గప్పి
వచ్చె నచటికి శ్రీనాథ ♦ భట్ట సుకవి.

శా. ఆవైదుండుభిమ్రాతతోమధురరా ♦ గాలాపమేపార, భా
సాపాడిత్యవచోవిజృంభణములాశ్చర్యంబుఁగొల్పంగ, నా
యాపాత్తమ్ములముద్దుగావినిచెన ♦ భృక్షోణిభృద్వర్గముల్
కైపుంగొన్నటుపారవశ్యమునఁజిక్కుదోఁగితుఁగాడఁగఱ.

గీ. అచు మున్నుడి శాంతన ♦ యుకితమ్ము
కలది శివరాత్రి మాహాత్మ్య ♦ కావ్య; మదియు
వింటిని; మరుత్తరాట్కథ ♦ పేరు మాత్రఁ
జదివెనటు శాలివాహన ♦ సప్తశతీయు.

గీ. వేశయగుటను పై రెంటి ♦ విడిచి చనిరి
యెవరి యిండ్లకు వారు నా ♦ యెలమి యెంత
యనుచుఁ బేర్కొందు! శ్రీనాథు ♦ నరయఁగంటిఁ !
దత్త-విత్వమ్ము మహిమ హృ ♦ ద్యముగ వింటి !

సీ. ఘనరాజసపుణ్యోక ♦ తనయందకాక త
త్కవితాకుమారికి ♦ దాఁపినాడు;

చిప్పిలఁ గొందేనె ♦ జీవకళల్ నివి
 పూజ్యకావ్యేందిరఁ ♦ బోచినాడు;
 కులుకురాయంచల ♦ పాలుపుమేల్నడలతో
 సీసమ్మఁ బలుసోతఁ ♦ నోసినాడు
 జగిచికిలీపనిన్ ♦ శృంగార లక్ష్మీకిఁ
 గొత్తసామ్మలు మేనఁ ♦ గూర్చినాడు

గీ. సరసులకు మేసఁబులకలు ♦ బాదు కొలుపు
 భావములు గుప్పి, నేర్పు గ ♦ న్పఱచినాడు
 భట్టపదవాచ్య సత్కవి ♦ పట్ట భద్రుఁ
 డై తనరినాడు శ్రీనాథుఁ ♦ డరుల తాడు.

క. వక్రొక్తియొడుపుసహజు
 పక్రమ వైచిత్రి ♦ మధురఫణితి స్ఫురణల్
 చక్రముఁ దిప్ప సమా స
 ప్రక్రమమాసుకవి సార్వ ♦ భాముఁడె యెఱుఁగున్.

గీ. ధారగంగార్పురికిఁ దోడు; ♦ తఱుకుమొందు;
 వర్ణనయుఁ గంటికగుపడు; ♦ వరుసకలదు;
 ప్రస్తరించిన యట్లుండు ♦ వచనరచన;
 సార్వభామున కెవ్వరు ♦ నాటిజగతి.

—♦ సూరన ♦—

క. అవలనొక కొంత చన దా

దవులంగన్నించే దబిసి ♦ వాటియొకటి త
 త్సవిధమున నొక్కవిగ్రహ
 ము విరూపాక్షాఖ్య బొరసి ♦ పొడసూపె వెసన్.

ఆ. వెడదయురము, కళలు ♦ వెలయు నెమ్మొమును

బొడవుకేలు గవయు ♦ బొంక మొప్పు
 భావజాకృతిని “బ్ర” ♦ భావతీప్రద్యమ్న”
 కర్త భాగ్యవశత ♦ గనుల బడియె.

ఆ. ఆకువీటివేంక ♦ టాది “రాఘవపాండ

వీయ” కృతినిగొన్న ♦ వేత్తయొకట
 లలితకల్పనల గ ♦ శాపూర్ణునుదయంబు
 గృతిని గొన్నకృష్ణ ♦ పతియునొకట.

౪. మఱియుగొందలు పండితోత్తములు సమ్రాట్టుల్ తగం

గొల్వగా

నెఱుకన్ మిక్కిలి పేరు గాంచిన గుణా ♦ స్వీతుండు శా
 స్త్రాంబుధుల్

నెఱిమంభాచలమట్లు ద్రచ్చినకళా ♦ నిష్ణాతుడేతెంచెనే
 డైటమై పింగళి సూరనార్థకవియం ♦ తే వాసిసంఘంబుతో!

గీ. నవరసంబుల చలువల ♦ నవక మెసఁగి
 రక్తిచివురింపఁదియ్యని ♦ సూక్తిసుమము
 లలరు శ్రీకల్పనావల్లి ♦ యాలవాల
 తటమునందునఁగూర్చుండె ♦ డటియెఱింగి.

సీ. ఆకు జొంపముల ♦ నణఁగిన చిలుకల
 గుంపైన నొకట గు ♦ ర్తింపవచ్చు
 బుడువెన్నెలలో న ♦ భంబుపైతారకా
 శ్రేణి నైనను లెక్క ♦ సేయవచ్చు;
 క్షీర ధారాంతర ♦ స్థితి సమ్మిళితమైన
 పానీయమైన నే ♦ ర్పఱుపవచ్చు;
 గనుగప్పి విషయంబు ♦ లను మాటువడు చిత్త
 వృత్తులనే ని రూ ♦ పింపవచ్చు;

గీ. గాని పింగళి సూరన ♦ కల్పనాల
 తాగృహంబున మలయు గుక ♦ థాలలామ
 రూపమెవ్వఁడు రూపింప ♦ నోపుననుచు
 సభ్యులు నుతింప గ్రంథసం ♦ చయము సదివె.

క. ఆ శయ్యమెత్తఁదనమే
 మీ! శరవేగంబు నతిశ ♦ యించెడు తద్ధా
 రా శుద్ధియేమి! మఱియా
 కైశికవృత్తి యును నేమి ♦ కడు హృద్యంబా!

క. అసిధారావ్రతమునను సా

గసులకు నే లోటులేని ♦ కరణి వచించెన్:

రసికులు మెచ్చుగఁ దవ్వర్థము

లెసంగుఁగావ్యముల; నాతఁ ♦ డే తాదృశుఁడే.

క. అనులోమ విలోమమ్ములఁ

దెనుఁగును సంస్కృతము నొక్క ♦ తీరుగ నడపి

చిన రీతియ నూరనకవి

యనూనమతి విస్ఫురణము ♦ నాని వచించున్.

—♦ పోతన ♦—

గీ. దానిప్రక్కన నొకకొంత ♦ దవ్వఁ జనఁగఁ

బాదములకడ హనుమ పా ♦ ర్థముల ననుఁగుఁ

దమ్ములును, నంకపీఠ సీ ♦ తమ్మ కొలువ

రాముఁ డేలేడు నొక్కయా ♦ శ్రమము తోఁచె.

గీ. అంతరామునిఁ గొల్చియ ♦ య్యాశ్రమంబుఁ

జొచ్చితి; న దేమొ కాని యఁ ♦ చొచ్చేటునందు

చండమార్తాండు తేజము ♦ సంస్కరించు

దండితేజంబు కన్నుల ♦ పండువయ్యె.

మ. కలిత శ్రీదనరారి యందు నొకయి ♦ క్క ద్వాదశ

స్కంధముల్

గలమానొక్కటి తోఁచె; దాని మొదట ♦ గాంధర్వ

విద్యాభిషి

చుల నుయ్యాలల నూగుచు న్నగుచు మె ♦ చ్చుల్ సూపె
 గృష్ణుండు ప్ర
 క్కలగో గోపకగోపికల్ గొలువ శ్చె♦గారం బపారంబుగఁ.

ఆ. పాదుగోన నాటిబహు భద్రముగ దాని
 రసముపోత నోసి ♦ రాణయెసఁగఁ
 బెంచి తనకుఁగ ♦ ల్లుపేరు సార్థకముగఁ
 దాల్చినట్టివాడు♦ధన్యతముడు.

సీ. తనదేహ నిర్లక్ష్య ♦ తాయథార్థతఁ గటి
 వైనున్న వల్కలా ♦ బరము నుడువఁ
 దనధన నిరపేక్ష ♦ తామహిమమ్ము బా
 లరసాల పద్యమ్ము ♦ సరణిఁ దెలుపఁ
 దన నిరంతరకృతా ♦ త్మవిలోకనము నేర్పు
 రాజిలుముఖము వ ♦ ర్చనముజూట
 దన కృతార్థత్వమ్ము ♦ తత్త్వమ్ము నిత్యంబు
 కవితాకుమారి ని♦క్కముగఁబలుక

గీ. సింగంగన నారయల్ ♦ శిష్యవరులు
 కొడుకుమల్లన తనవెంటఁ ♦ గూడిరాఁగ
 భోగినీ దండకంబొక్క ♦ బుడుతవాడ
 నాతలముఁ జేరె బమ్మెర ♦ పోతరాజు.

గీ. వినిచేఁ దనవాగ్విలాసమ్ము; ♦ వింటి భక్తి
సహజపాండిత్య బిరుదంబు ♦ సార్థకముగఁ
దోచెఁబాకంబు ద్రాక్షగు ♦ శౌచిత్యును
మేలు, శైలియునిలుపునే ♦ మెకమునేని.

—♦ ప న వీ ర భ ద్రుఁ డు . ♦—

క. ఆయాశ్రమమ్ము కెడవై
హాసపథ మాక్రమించి ♦ నట్టిది చుట్టున్
వేయూడలు దిగినది జటి
లోయముగల దొక్కమట్టి ♦ లోచెన్ మ్రోలన్.

జ. తూచినయట్టు లొప్పిదములోసమయంబు నెఱింగిపాత్రవృ
త్త్యచిత్రమై రసంబులరు ♦ దంద ఘటింపఁగఁ జాలుదిట్ట వా
చా చతురంత యానమునసాగెడుప్రోడ, యనూనచంద్రికా
రోచి? రుదూఢకీర్తియొకరుండు కవీంద్రుఁడటం గనంబడెన్.

క. తెలియఁగఁ జేసె నతనిమో
సలజైమిని భారతంబు ♦ సరసోక్తి శకుం
తలపరిణయమ్ము నామది
యలరఁగఁ బినవీర భద్రుఁ ♦ డనుచుదోడ్తో.

ఆ. అమ్మహాత్ముఁ గొలిచి ♦ యామీద నొకకొంత
దూరమరుగఁ బూవుఁ ♦ దోటయందుఁ

గానఁబడియెఁ రవల ♦ గలికితురాయితోఁ
గడలు కొన్నయొక్క ♦ యొడయమిన్న

సీ. కోనసీమకొఠాన ♦ కొండఫీడాదిగా

బహుపురంబులఁగొన్న ♦ బల్లిదుండు

ప్రతివసంతోత్సవా ♦ భ్యర్చిత విద్యత్క
వీశ్వరాశీర్వచో ♦ విశ్రుతుండు
ధీకళాస్ఫురణంబు ♦ తిమ్మర్సు రూపుగాఁ
దగిభూమినేలిన ♦ ధర్మమూర్తి
రాజాధిరాజ వీ ♦ రప్రతాపాదిక
బిరుదంబులుదిన ♦ నిజయశాలి

గీ. కవుల మదికెక్కఁగా బహు ♦ కావ్యములను
గూర్చినట్టి కలానిధి ♦ గుణపయోధి
భావపూజిత మదనగో ♦ పాలమూర్తి
యైన శ్రీకృష్ణరాయలం ♦ చాత్మదోచె.

ఆ. అతనిమ్రోల నొక్క ♦ యద్భుతంబగు కవి
గోష్ఠికలదు క్రమ్ము ♦ కొనియెరకము
తైన భావసురభు. ♦ లఖిలదిక్కులయందుఁ
గొలనువోలెనిపు ♦ గొలిపెనందు.

ఆ. అష్టదిగ్గజంబు ♦ లనిపేరుగాంచిన
వారుకవులు గలరు ♦ వారిలోన

నొకనిమొన్నతోట ♦ యొద్దజూచితడక్కు

వారినిందుగాంచు ♦ భాగ్యమబ్బె.

ఆ. అమరియుభయభాష ♦ నల్లకజగిబిగి

యందుబేరుగాంచి ♦ నట్టివాడు

ఊగెదివియుభంగి ♦ దీర్చి కబ్బముజెప్పు

నలఁతియొక్కడచట ♦ జెలువుగూర్చె.

మ. మనుచార్త్రము రామరాత్నవమసామాన్యార్థమద్వైతము

జెనుపొంద రచియించెనాశుకవిత్తం ♦ బేరందె; బేరోలగ

మ్మునశ్రీరాయలొసంగదాల్చెబిరువంబు గండపెండారము

ఘనుడాపెద్దనయల్లసానికుల విభ్యాతుడుసామాన్యడే.

గీ. రామరాడ్బాషఁబుడని ♦ ప్రథితగన్న

భట్టమూర్తి యొకండు చూ ♦ పట్టె నతఁడు

రామభజనా భిరతుడు హ ♦ నూమదంఘ్రి

కమ్మలసేవా సముద్యాతా ♦ కవనసరణి.

మ. వసురాజన్యోచితము నరసభూపాలీయము వ్రాసెఁబె

పెసఁగంగామనయాధ్రభాషఁజెల్లుపై నెన్నోయలంకారముల్

పొసఁగించెబ్రతిభ వధానసరణిన్ బొందింపుగాఁగూర్చెబా

డెసభాస్తాభములుంజిపుఘృదొడుగన్ శీవిమహాగేయముల్.

శా. కాలీదత్త వరప్రభావజనితా ♦ ఖండప్రభావుండుని

వ్యాఖిం గన్నులకద్దినట్లు కవిత్తా ♦ వాక్రుచ్చుధీరుండు భూ

విష్ణు చిత్తీయమాదిగా ♦ వెలయుగ్రంథ
ములనురచియించి నాడు క ♦ హృదయగంధి
గీర్తికాంతామణిని గడల్ ♦ కెలని కడలి
తరగయూయెల నొండొరుల్ ♦ తవిలియూచు.

అనియిటులంత ర్దృష్టి
గొనబుగ సర్వంబుఁ జూచు ♦ కోవిదమణి వా
గ్వననిధి యొక విద్వత్కవి
యనవరత సుఖాభినోల ♦ లాడుచునుండెన్.

శ్రీ. శ్రీ. శ్రీ.

ఇది

ఉద్వాన పూర్వభాగము.

